

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
MACIEJE SZPUNARA
přednesené dne 12. dubna 2018¹

Věc C-107/17

**UAB „Aviabaltika“
proti
BAB Ūkio bankas**

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Nejvyšší soud Litvy)]

„Řízení o předběžné otázce – Hospodářská a měnová politika – Volný pohyb kapitálu – Vymáhání dohod o finančním zajištění – Zahájení likvidačního řízení vůči příjemci finančního zajištění – Vznik události rozhodné pro vymáhání zajištění – Zahrnutí finančního zajištění do majetkové podstaty v úpadkovém řízení – Povinnost uspokojit nejprve pohledávky z finančního zajištění“

I. Úvod

1. Soudní dvůr byl podruhé vyzván, aby se v rámci řízení o žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyjádřil k výkladu ustanovení směrnice 2002/47/ES².
2. V první věci, v níž byl vydán rozsudek *Private Equity Insurance Group*³, byl Soudní dvůr požádán o objasnění práv příjemce zajištění (dále jen „příjemce“) v případě platební neschopnosti poskytovatele zajištění (dále jen „poskytovatel“). V projednávané věci jde o vyjasnění otázek týkajících se výkladu směrnice 2002/47 v situaci, kdy bylo vůči příjemci zajištění zahájeno úpadkové řízení.
3. Podstatou prvních dvou předběžných otázek předkládajícího soudu je konkrétně, zda směrnice 2002/47 vyžaduje, aby příjemce mohl nebo musel realizovat finanční zajištění navzdory tomu, že bylo vůči němu zahájeno úpadkové řízení. Podstatou třetí otázky tohoto soudu je to, zda je možné uplatnit na poskytovatele rozdílné zacházení ve srovnání se zacházením uplatňovaným na ostatní věřitele, kteří jsou účastníky tohoto úpadkového řízení, aby tak tento poskytovatel skutečně mohl získat zpět finanční zajištění, které nebylo příjemcem realizováno.

¹ – Původní jazyk: francouzština.

² – Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 6. června 2002 o dohodách o finančním zajištění (Úř. věst. 2002, L 168, s. 43; Zvl. vyd. 10/03, s. 89).

³ – Viz rozsudek ze dne 10. listopadu 2016, *Private Equity Insurance Group*, (C-156/15, EU:C:2016:851).

II. Právní rámec

A. Unijní právo

4. Článek 2 odst. 1 písm. c) směrnice 2002/47 upřesňuje, že „dohodou o finančním zajištění s poskytnutím jistoty“ se rozumí dohoda, podle níž poskytovatel zajištění poskytuje příjemci nebo v jeho prospěch finanční zajištění ve formě jistoty, přičemž plné nebo omezené vlastnické právo k tomuto finančnímu zajištění nebo plné právo na plnění z něj zůstává při zřízení jistoty poskytovateli zajištění.

5. Článek 4 směrnice 2002/47, nadepsaný „Vymáhání dohod o finančním zajištění“, v odstavcích 1 a 5 stanoví:

„1. Členské státy zajistí, aby nastane-li rozhodná událost pro vymáhání, byl příjemce zajištění schopen realizovat jedním z následujících způsobů kterékoli finanční zajištění poskytnuté podle dohody o finančním zajištění s poskytnutím jistoty a v souladu s jejími podmínkami:

- a) u finančních nástrojů prodejem nebo přivlastněním a započtením jejich hodnoty proti příslušným finančním závazkům, případně použitím na jejich vyrovnání;
- b) u hotovosti započtením částky proti příslušným finančním závazkům, případně použitím na jejich vyrovnání.

[...]

5. Členské státy zajistí, aby se dohoda o finančním zajištění mohla stát účinnou v souladu se svými podmínkami bez ohledu na zahájení či pokračování likvidačního řízení nebo reorganizačních opatření u poskytovatele nebo příjemce zajištění.“

B. Litevské právo

6. Ukazuje se, že při provádění čl. 2 odst. 1 písm. c) směrnice 2002/47 litevský zákonodárce odkázal na „dohodu o finanční záruce bez převodu vlastnického práva“, namísto aby odkázal na „dohodu o finančním zajištění s poskytnutím jistoty“. Článek 2 odst. 8 Lietuvos Respublikos finansinio užtikrinimo susitarimų įstatymas (litevský zákon o dohodách o finančním zajištění) uvádí:

„ ‚Dohodou o finančním zajištění bez převodu vlastnického práva‘ se rozumí dohoda, podle níž poskytovatel zajištění poskytuje příjemci nebo v jeho prospěch finanční zajištění, které zaručuje splnění příslušných finančních závazků, ale ponechává si úplné nebo omezené vlastnické právo k finančnímu zajištění.“

7. Článek 9 odst. 3 a odst. 8 litevského zákona o dohodách o finančním zajištění stanoví:

„3. V případě, že dojde k rozhodné události pro vymáhání finančního zajištění, má jeho příjemce právo jednostranně realizovat poskytnuté finanční zajištění podle dohody o finančním zajištění bez převodu vlastnického práva jedním z následujících způsobů a v souladu s ustanoveními uvedené dohody:

[...]

8. Dohoda o finančním zajištění nabývá účinnosti ve lhůtách v ní stanovených, nezávisle na zahájení likvidačního řízení nebo na provádění reorganizačních opatření týkajících se poskytovatele nebo příjemce zajištění.“

III. Skutkový základ sporu v původním řízení

8. V letech 2011 a 2012 UAB aviacijos kompanija (dále jen „Aviabaltika“) a banka AB (dále jen „Ūkio bankas“) uzavřely dvě dohody o poskytnutí zajištění, na základě kterých byly poskytnuty záruky smluvním partnerům společnosti Aviabaltika (dále jen „dohody z let 2011 a 2012“). Společnost Aviabaltika své závazky zajistila finančními prostředky uloženými na účtu zřízeném na její jméno v Ūkio bankas.

9. Po uzavření těchto dohod uzavřely Ūkio bankas a Commerzbank AG dohody o protizáruce, na jejímž základě společnost Commerzbank poskytla záruky ve prospěch State Bank of India. State Bank of India poskytla záruky jejich příjemcům, tedy smluvním partnerům společnosti Aviabaltika.

10. V květnu roku 2013 bylo zahájeno úpadkové řízení na majetek společnosti Ūkio bankas.

11. Společnost Aviabaltika nesplnila své závazky vůči smluvním partnerům, v jejichž prospěch byly záruky na základě dohod z let 2011 a 2012 zřízeny.

12. V roce 2014 na žádost jednoho z těchto smluvních partnerů společnost Commerzbank splnila své povinnosti vyplývající z dohody o protizáruce. Společnost Commerzbank následně odepsala určité částky z finančních prostředků, které Ūkio bankas složila na svůj účet za účelem zajištění protizáruk.

13. Mezitím Kaunas apygardos teismas (krajský soud v Kaunas, Litva) uznal jako pohledávku za majetkovou podstatou Ūkio bankas pohledávku společnosti Aviabaltika vyplývající z poskytnutí finančních prostředků z důvodu záruky na základě dohody o finančním zajištění.

14. Poté, co banka Ūkio bankas splnila své závazky vůči Commerzbank, prvně uvedená banka strhla část částky, která byla odepsána Commerzbank, z finančních prostředků, které se nacházely na účtu zřízeném na jméno společnosti Aviabaltika. Tyto finanční prostředky sestávaly z náhrady získané podle litevských ustanovení o pojištění vkladů. Ve věci v původním řízení se Ūkio bankas od společnosti Aviabaltika domáhá vrácení zbývající části částky, která byla splatná na základě dohod z let 2011 a 2012, jakož i úroků.

15. V rámci tohoto sporu společnost Aviabaltika tvrdí, že Ūkio bankas měla své pohledávky uspokojit odepsáním finančních prostředků nacházejících se na účtu zřízeném pro účely pokrytí záruky. Kromě toho má společnost Aviabaltika za to, že v rámci úpadkového řízení zahájeného na majetek této banky nebude moci získat zpět finanční zjištění, které nebylo realizováno Ūkio bankas. Společnost Aviabaltika tedy tvrdí, že pokud by vnitrostátní soudy vyhověly žalobě Ūkio bankas, prakticky by jí uložily povinnost podruhé zaplatit této bance stejnou peněžitou částku jako tyto finanční prostředky.

16. Ūkio bankas naproti tomu tvrdí, že po zahájení úpadkového řízení nesměla splnit finanční závazek, který nesplnila do zahájení tohoto řízení. Ūkio bankas také uvádí, že od zahájení úpadkového řízení patřily do majetkové podstaty této banky finanční prostředky nacházející se na účtu zřízeném na jméno společnosti Aviabaltika za účelem pokrytí záruky, a z tohoto důvodu je již nemohla použít k uspokojení jejích pohledávek.

17. Rozsudkem ze dne 14. prosince 2015 Kaunas apygardos teismas (krajský soud v Kaunas) v plném rozsahu vyhověl žalobám Ūkio bankas týkajícím se dohod z let 2011 a 2012.

18. Rozsudkem ze dne 31. května 2016 Lietuvos apeliacinis teismas (odvolací soud Litvy) rozsudek ze dne 14. prosince 2015 potvrdil.

19. Společnost Aviabaltika podala kasační opravný prostředek k Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Nejvyšší soud).

IV. Řízení a předběžné otázky

20. Za těchto okolností se Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Nejvyšší soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „1) Musí být čl. 4 odst. 5 směrnice 2002/47 vykládán v tom smyslu, že členským státům ukládá povinnost přijmout právní úpravu, podle níž finanční zajištění není součástí majetkové podstaty příjemce zajištění (banky, která je v úpadku)? Jinými slovy, jsou členské státy povinny přijmout právní úpravu, podle níž by příjemce zajištění (banka) měl být *de facto* schopen dosáhnout uspokojení své pohledávky, která je zajištěna ve formě finančního zajištění (finančními prostředky nacházejícími na bankovním účtu a pohledávkou k takovým prostředkům), ačkoli rozhodná událost pro vymáhání finančního zajištění nastala po zahájení řízení o likvidaci příjemce zajištění (banky)?
- 2) Je třeba čl. 4 odst. 1 a 5 směrnice 2002/47 vykládat ve světle systému této směrnice tak, že přiznává poskytovateli zajištění právo požadovat, aby příjemce zajištění (banka) dosáhl uspokojení své pohledávky, která je zajištěna ve formě finančního zajištění (finančními prostředky nacházejícími se na bankovním účtu a právem domáhat se takových prostředků), přednostně z takového finančního zajištění, a ukládá příjemci finančního zajištění příslušnou povinnost vyhovět požadavku na uspokojení pohledávky příjemce navzdory tomu, že bylo vůči němu zahájeno likvidační řízení?
- 3) V případě záporné odpovědi na druhou otázku, a pokud poskytovatel zajištění uspokojí pohledávku příjemce, která je zajištěna s pomocí jeho jiných prostředků, je třeba ustanovení směrnice 2002/47, a zejména její články 4 a 8, vykládat v tom smyslu, že by se na poskytovatele zajištění měla rovněž uplatnit výjimka z rovného zacházení s věřiteli příjemce zajištění (banky) v likvidačním řízení a pro účely vrácení předmětu finančního zajištění by měl mít přednost před ostatními věřiteli v rámci úpadkového řízení?“

21. Společnosti Aviabaltika a Ūkio bankas, litevská vláda, jakož i Evropská komise předložily písemná vyjádření a dostavily se rovněž na jednání, které se konalo dne 18. ledna 2018.

V. Posouzení

A. K první předběžné otázce

22. První předběžnou otázkou se předkládající soud táže, zda čl. 4 odst. 5 směrnice 2002/47 ukládá členským státům povinnost zajistit, aby příjemce mohl vymáhat splnění závazků vyplývajících z dohody o finančním zajištění s poskytnutím jistoty s cílem uspokojit svou pohledávku vůči poskytovateli, pokud skutečnost rozhodná pro vymáhání splnění závazků vyplývajících ze zajištění nastane po zahájení úpadkového řízení na majetek tohoto příjemce. V případě kladné odpovědi na tuto otázku se tento soud táže, zda směrnice 2002/47 upravuje způsob, jakým má být zaručena možnost vymáhat splnění závazků vyplývajících z dohody o finančním zajištění v případě platební neschopnosti uvedeného příjemce.

23. Ačkoli ze znění první předběžné otázky vyplývá, že předkládající soud se domnívá, že uvedené dvě otázky jsou totožné, je třeba poznamenat, že existence povinnosti zajistit, aby příjemce mohl vymáhat splnění závazků vyplývajících z dohody o finančním zajištění v případě platební neschopnosti, je otázkou, která předchází otázce týkající se stanovení způsobu, jakým má být tato možnost zabezpečena.

24. Kromě toho, předkládající soud se sice v kontextu první předběžné otázky táže, zda směrnice 2002/47 klade na stejnou úroveň ochranu práv poskytovatele a práv příjemce zajištění v případě platební neschopnosti druhé smluvní strany. Ukazuje se však, že touto otázkou se předkládající soud snaží v podstatě zjistit, zda může příjemce realizovat finanční zajištění tehdy, když vůči němu bylo zahájeno úpadkové řízení.

25. Za účelem zodpovězení této otázky se nejprve budu věnovat existenci povinnosti členských států zajistit, aby příjemce mohl vymáhat splnění závazků vyplývajících z dohody o finančním zajištění v případě, že byl prohlášen platebně neschopným. Poté posoudím směrnici 2002/47 s cílem zjistit, zda stanovuje způsob, jakým má být zajištěna možnost vymáhat splnění závazků vyplývajících z dohody o finančním zajištění.

1. Úvodní poznámky

26. Z žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyplývá, že otázka – položená v projednávané věci – týkající se vymáhání plnění závazků vyplývajících z dohody o finančním zajištění, když skutečnost rozhodná pro vymáhání tohoto finančního zajištění nastane po zahájení úpadkového řízení na majetek jejího příjemce, ještě nebyla předkládajícím soudem v jeho judikatuře vyřešena. Tento soud však podobnou problematiku řešil v kontextu věcí týkajících se vrácení finančního zajištění, jež bylo požadováno po zahájení likvidačního řízení proti příjemci, přičemž nenastala žádná skutečnost rozhodná pro vymáhání splnění dohody o finančním zajištění.

27. V souladu s litevskou judikaturou má převod finančních prostředků na bankovní účet za následek ztrátu vlastnického práva k těmto finančním prostředkům a vznik pohledávky vůči bance znějící na vrácení převedené částky. Kromě toho podle této judikatury má uzavření dohody o finančním zajištění s poskytnutím jistoty a poskytnutí finančních prostředků nacházejících se na bankovním účtu z titulu zajištění za následek zřízení záruky k pohledávce znějící na vrácení těchto prostředků.

28. Mimoto vnitrostátní ustanovení v oblasti insolvence zakazují splnění jakéhokoli závazku, který nebyl splněn do okamžiku zahájení úpadkového řízení.

29. Platí přitom, že by vnitrostátní ustanovení v oblasti finančního zajištění stanoví, že zahájení úpadkového řízení nemá za následek omezení práv příjemce, neposkytují podobnou ochranu ve vztahu k poskytovateli.

30. Příslušná vnitrostátní právní úprava totiž nepřiznává poskytovateli zajištění právo odejmout – přinejmenším ne mimo úpadkové řízení – finanční zajištění poté, co bylo vůči příjemci zahájeno úpadkové řízení.

31. Právě v této souvislosti předkládající soud uvádí, že jeho pochybnosti vyplývají ze skutečnosti, že směrnice 2002/47 jasně nevymezuje rozsah práv poskytovatele v případě zahájení úpadkového řízení vůči příjemci. Domnívá se však, že v rozsudku *Private Equity Insurance Group*⁴ Soudní dvůr vyložil směrnici 2002/47 v tom smyslu, že v zásadě brání tomu, aby mělo úpadkové řízení dopad na dohody o finančním zajištění.

32. Předkládající soud se tudíž táže na vztah mezi režimem dohody o finančním zajištění s poskytnutím jistoty a vnitrostátními pravidly v oblasti platební neschopnosti za takových okolností, jako jsou okolnosti projednávané věci.

4 – Viz rozsudek ze dne 10. listopadu 2016, *Private Equity Insurance Group*, (C-156/15, EU:C:2016:851).

2. Ukládá směrnice 2002/47 členským státům povinnost zajistit, aby příjemce mohl vymáhat splnění závazků vyplývajících z dohody o finančním zajištění v případě své platební neschopnosti?

a) Stanoviska zúčastněných stran

33. Ūkio bankas se domnívá, že není třeba odpovídat na tu část první předběžné otázky, která se týká práva příjemce uspokojit svou pohledávku s pomocí finančního zajištění za takových okolností, jako jsou okolnosti projednávané věci. Tato část první předběžné otázky se týká zvláštní situace, ve které dlužník – v rámci právního vztahu, který vznikl na základě existence bankovního účtu (banka) – je zároveň příjemcem zajištění – v právním vztahu vzniklém na základě poskytnutí finančního zajištění. Právní vztahy mezi bankami a majiteli bankovních účtů však nespádají do oblasti působnosti směrnice 2002/47, ale pouze do oblasti působnosti vnitrostátního práva.

34. Litevská vláda se domnívá, že čl. 4 odst. 5 směrnice 2002/47 neukládá členským státům povinnost zajistit, aby příjemce mohl po zahájení úpadkového řízení na jeho majetek uspokojit svou pohledávku z finančního zajištění. Podle názoru této vlády články 4 a 8 směrnice 2002/47 stanoví ochranu příjemce v případě úpadkového řízení zahájeného vůči poskytovateli. To platí tím spíše, že směrnice 2002/47 upravuje práva poskytovatele zajištění minimálně.

35. Komise naproti tomu zastává názor, že čl. 4 odst. 5 směrnice 2002/47 má za cíl chránit před účinky úpadkového řízení obě strany dohody o finančním zajištění.

36. Společnost Aviabaltika se domnívá, že čl. 4 odst. 5 směrnice 2002/47 jasně a jednoznačně přiznává příjemci právo realizovat finanční zajištění bez ohledu na úpadkové řízení, které vůči němu bylo zahájeno, jestliže ke skutečnosti rozhodné pro její realizaci došlo až po zahájení tohoto řízení.

b) Výklad čl. 4 odst. 5 směrnice 2002/47

37. Ve smyslu čl. 4 odst. 5 směrnice 2002/47 „členské státy zajistí, aby se dohoda o finančním zajištění mohla stát účinnou v souladu se svými podmínkami bez ohledu na zahájení či pokračování likvidačního řízení nebo reorganizačních opatření u poskytovatele nebo příjemce zajištění“.

38. Podle mého názoru znění čl. 4 odst. 5 směrnice 2002/47 neponechává žádný prostor pro pochybnosti o skutečnosti, že toto ustanovení se vztahuje na situace, kdy bylo zahájeno úpadkové řízení vůči příjemci nebo poskytovateli⁵. Ustanovení čl. 4 odst. 5 této směrnice jsou tedy jednoznačná, pokud jde o skutečnost, že členské státy jsou povinny stanovit právní rámec, který zaručí, že splnění závazků vyplývajících z dohody o finančním zajištění podle podmínek stanovených v této dohodě se bude možné domáhat bez ohledu na skutečnost, že bylo zahájeno úpadkové řízení vůči příjemci.

39. Tyto závěry však neumožňují rozhodnout, že členské státy jsou povinny přijmout právní úpravu, podle které se finanční zajištění nestane součástí majetkové podstaty příjemce v úpadkovém řízení.

5 – V tomto smyslu viz Devos, D., *The Directive 2002/47/EC on Financial Collateral Arrangements of June 6, 2002*, De Walsche, A., Vandersanden, G., *Mélanges en hommage à Jean-Victor Louis*, vol. II, Bruxelles, Editions de l'Université de Bruxelles, 2003, s. 269.

3. *Stanovuje směrnice 2002/47 způsob, jakým má být zajištěna možnost vymáhat splnění závazků vyplývajících z dohody o finančním zajištění, když bylo na majetek příjemce zahájeno úpadekové řízení?*

a) Stanoviska zúčastněných stran

40. Litevská vláda se domnívá, že vyloučení finančního zajištění z majetkové podstaty příjemce v úpadekovém řízení nelze považovat za opatření nezbytné pro správné provedení směrnice 2002/47. Dále tato vláda uvádí, že finanční záruka poskytnutá složením finančních prostředků při poskytnutí úvěru rovněž spadá do oblasti působnosti směrnice 2014/49/UE⁶. Tato směrnice neodkazuje na finanční zajištění jako na nástroj, kterému by bylo třeba přiznat zvláštní postavení. Je chráněno jako vklad a stejně jako ostatní vklady spadá do majetkové podstaty úvěrové instituce v úpadku.

41. Ve stejném duchu Ūkio bankas uvádí, že v unijním právu neexistuje obecná zásada, která by vyžadovala uchovávání majetku získaného od jiné osoby odděleně od zbytku majetku. Pokud by si unijní zákonodárce Unie toto řešení přál, přijal by v tomto ohledu přesné a výslovné pravidlo. Ūkio bankas uvádí na podporu svého stanoviska několik aktů sekundárního unijního práva.

42. Na rozdíl od stanoviska litevské vlády a Ūkio bankas se společnost Aviabaltika a Komise domnívají, že předání finančních prostředků z titulu finančního zajištění s poskytnutím jistoty nemůže mít za následek zahrnutí těchto finančních prostředků do majetku příjemce.

43. Přesněji, společnost Aviabaltika zpochybňuje předpoklad, na němž je založena první předběžná otázka. V projednávané věci totiž podle jejího názoru nejsou finanční prostředky předané z titulu finančního zajištění zahrnuty do majetku příjemce.

44. Komise se k tomuto hledisku vyjadřuje podrobněji. Domnívá se, že v rámci směrnice 2002/47 je třeba rozlišovat dva druhy dohod o finančním zajištění, a sice dohody s poskytnutím jistoty a dohody s převodem vlastnického práva. Podle Komise nemůže být finanční zajištění poskytnuté na základě dohody o finančním zajištění s poskytnutím jistoty součástí majetkové podstaty příjemce v případě jeho likvidace. Komise uvádí, že v návrhu dotčené směrnice počítala s bodem 13 odůvodnění, jehož druhá věta v souvislosti s dohodami o finančním zajištění s poskytnutím jistoty uváděla, že poskytovatel si bude moci zachovat vlastnické právo k poskytnuté částce a v případě úpadku příjemce bude jeho právo chráněno⁷. Ačkoli znění druhé věty bodu 13 odůvodnění návrhu směrnice 2002/47 nebylo převzato do směrnice 2002/47, rozdělení dohod o finančním zajištění do dvou kategorií nebylo odstraněno. Podle názoru Komise by totiž výklad, podle kterého by poskytovatel ztratil své vlastnické právo k peněžité částce poskytnuté v rámci dohody o finančním zajištění s poskytnutím jistoty, smazal rozdíl mezi těmito dvěma kategoriemi dohod.

b) K účinkům převodu finančních prostředků na bankovní účet a poskytnutí finančního zajištění

45. Nejprve je třeba poznamenat, že společnost Aviabaltika a Komise se ve svých vyjádřeních nezabývají majetkovou podstatou příjemce v úpadekovém řízení, nýbrž jeho majetkem. Společnost Aviabaltika a Komise se totiž zřejmě domnívají, že v projednávané věci by neměla vyvstávat otázka oddělení finančního zajištění od majetkové podstaty v úpadekovém řízení vzhledem k tomu, že jde o finanční zajištění s poskytnutím jistoty.

⁶ – Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 16. dubna 2014 o systémech pojištění vkladů (Úř. věst. 2014, L 173, s. 149).

⁷ – Viz návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o dohodách o finančním zajištění [COM(2001) 168, ze dne 27. března 2001].

46. Je pravdou, že v literatuře bylo uvedeno, že když jde o dohodu o finančním zajištění s poskytnutím jistoty ve smyslu směrnice 2002/47, věřitelé příjemce nemají nárok na finanční prostředky poskytnuté z titulu finančního zajištění, neboť tyto prostředky v konečném důsledku nepatří do majetku tohoto příjemce⁸.

47. Ukazuje se však, že v projednávané věci tomu tak není. Z žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyplývá, že podle litevské právní úpravy má převod finančních prostředků na bankovní účet za následek ztrátu vlastnického práva k těmto finančním prostředkům.

48. Kromě toho v reakci na otázku položenou Soudním dvorem na jednání litevská vláda prohlásila, že když jde o finanční zajištění poskytnuté ve formě peněžité částky složené na účet příjemce, rozdíl mezi dohodou o zajištění s převodem vlastnického práva a dohodou o finančním zajištění s poskytnutím jistoty je určován v závislosti na majiteli předmětného účtu. Pokud je tento účet zřízen na jméno poskytovatele, jde o dohodu o finančním zajištění s poskytnutím jistoty, zatímco v případě, že majitelem účtu je příjemce, jde o dohodu o zajištění s převodem vlastnického práva.

49. Podle všeho tedy v projednávané věci důvod, proč předkládající soud klade otázku týkající se oddělení finančního zajištění od majetkové podstaty příjemce v úpadkovém řízení, vyplývá ze skutečnosti, že – podle výkladu litevské právní úpravy provedeného vnitrostátním soudem – převod finančních prostředků na bankovní účet (bez ohledu na to, kdo je jeho majitelem) způsobuje zahrnutí finančních prostředků do majetku banky⁹.

50. V této souvislosti je třeba poznamenat, že názor předkládajícího soudu není zjevný, pokud jde o určení předmětu finančního zajištění.

51. Na jedné straně ve dvou prvních předběžných otázkách předkládající soud zmiňuje finanční prostředky nacházející se na bankovním účtu stejně jako nárok věřitele na tyto prostředky, když odkazuje na finanční zajištění. Na druhé straně tento soud ve své žádosti uvádí, že v projednávané věci je třeba mít za to, že finanční zajištění spočívá v právu pohledávky týkající se finančních prostředků, které se nacházejí na bankovním účtu zřízeném na jméno společnosti Aviabaltika v Ūkio bankas.

52. V každém případě, podle předkládajícího soudu zřejmě pohledávka týkající se vrácení těchto prostředků rovněž spadá do majetkové podstaty příjemce zajištění v úpadkovém řízení. To je důvod, proč tento soud ve dvou prvních předběžných otázkách klade otázku týkající se oddělení finančních prostředků a pohledávky od majetkové podstaty příjemce zajištění v úpadkovém řízení.

c) Ochrana možnosti vymáhat splnění závazků vyplývajících z dohody o finančním zajištění

53. Společnost Aviabaltika a Komise se domnívají, že – pokud jde o dohodu o finančním zajištění s poskytnutím jistoty – směrnice 2002/47 ukládá členským státům povinnost, aby dbaly na to, aby finanční zajištění nebylo zahrnuto do majetku příjemce. Finanční zajištění tudíž podle jejich názoru nemůže být součástí majetkové podstaty tohoto příjemce v úpadkovém řízení.

54. Oddělení předmětu finančního zajištění při jejím poskytnutí je tedy podle jejich názoru jediným řešením v souladu s čl. 4 odst. 5 směrnice 2002/47.

8 – T'Kint, F., Derjcke, W., La Directive 2002/47/CE concernant les contrats de garantie financière au regard des principes généraux du droit des sûretés, Euredia 2003, vol. 1, s. 55.

9 – Viz též shrnutí vnitrostátní judikatury v bodech 27 až 30 tohoto stanoviska.

55. Takový kategorický přístup mě však nepřesvědčil. Je třeba připomenout, že podle článku 288 SFEU směrnice, a tedy i směrnice 2002/47, zavazuje členské státy, pokud jde o výsledek, jehož má být dosaženo, přičemž vnitrostátní orgány mají pravomoc zvolit formu a prostředky.

56. V této souvislosti je třeba poznamenat, že právní systémy členských států v oblasti platební neschopnosti se vyznačují výraznými rozdíly. Totéž platí, pokud jde o vnitrostátní ustanovení týkající se účinků předání předmětu finančního zajištění jejímu příjemci.

57. Z tohoto důvodu se zákonodárce rozhodl nepřijmout akt týkající se finančního zajištění jakožto jednotného unijního nástroje. Jeho cílem bylo spíše zavést systém finančního zajištění s co nejmenším možným dopadem na právní rámec v členských státech¹⁰.

58. Z tohoto důvodu také podle mého názoru čl. 4 odst. 5 směrnice 2002/47 ukládá členským státům povinnost zajistit, aby se dohoda o finančním zajištění mohla stát účinnou zejména „bez ohledu“ na zahájení úpdkového řízení týkajícího se příjemce. Za předpokladu použití znění druhé věty bodu 12 odůvodnění směrnice 2002/47, která odpovídá čl. 4 odst. 5 této směrnice, jde v tomto případě o „zajištění [...] ochrany“ dohod o finančním zajištění před některými předpisy úpdkového práva. Tento přístup je také potvrzen důvodovou zprávou návrhu směrnice 2002/47, podle níž je cílem této směrnice zajistit omezenou ochranu dohody o zajištění před některými předpisy úpdkového práva, a to zejména předpisy, které by mohly být překážkou pro splnění závazků vyplývajících ze zajištění¹¹.

59. V této souvislosti uvádím, že směrnice 2002/47 nestanoví způsob, jakým má být finančnímu zajištění „zajištěna [...] ochrana“ před vnitrostátními předpisy úpdkového práva. V každém případě, na rozdíl od jiných aktů sekundárního unijního práva Unie uvedených Úkio bankas¹², směrnice 2002/47 nevyžaduje oddělení finančního zajištění při jejím poskytnutí. Nezdá se mi tedy, že by oddělení finančního zajištění od majetku příjemce bylo jediným řešením stanoveným směrnicí 2002/47.

60. Mám za to, že členské státy mohou přijmout jiná řešení při provádění směrnice 2002/47, aby zajistily ochranu finančnímu zajištění před vnitrostátními předpisy úpdkového práva tak, aby zahájení úpdkového řízení proti příjemci nemohlo ovlivnit vymáhání splnění závazků vyplývajících z finančního zajištění.

61. Členské státy zejména mohou odlišně koncipovat ustanovení, která stanovují účinky poskytnutí finančního zajištění příjemci tak, aby nebylo zahrnuto do majetku příjemce při jeho poskytnutí. Mohou také odlišně koncipovat vnitrostátní předpisy v oblasti úpdkového práva vymezující majetek, který je součástí majetkové podstaty v úpdkovém řízení. Kromě toho nelze hned od počátku vyloučit řešení, podle kterého by finanční zajištění spadalo do majetkové podstaty v úpdkovém řízení, zatímco příjemce by si ponechal právo realizovat toto zajištění bez ohledu na průběh úpdkového řízení.

62. S ohledem na výše uvedenou argumentaci Soudnímu dvoru navrhuji, aby na první předběžnou otázku odpověděl tak, že čl. 4 odst. 5 směrnice 2002/47 musí být vykládán v tom smyslu, že ukládá členským státům povinnost přijmout právní úpravu, která příjemci zajištění umožňuje uspokojit pohledávku z finančního zajištění poskytnutého na základě dohody o finančním zajištění

10 – V tomto smyslu viz důvodová zpráva k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o dohodách o finančním zajištění [COM(2001) 168, ze dne 27. března 2001, (dále jen „důvodová zpráva k návrhu“, bod 2.3)].

11 – Viz bod 2.1 důvodové zprávy k návrhu.

12 – Viz zejména článek 39 a čl. 48 odst. 7 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 ze dne 4. července 2012 o OTC derivátech, ústředních protistranách a registrech obchodních údajů (Úř. věst. 2012, L 201, s. 1). Viz také článek 10 směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 ze dne 25. listopadu 2015 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 2002/65/ES, 2009/110/ES, 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 a zrušuje směrnice 2007/64/ES (Úř. věst. 2015, L 337, s. 35). Článek 10 směrnice 2015/2366 stanoví dva způsoby umožňující splnit požadavky v oblasti ochrany finančních prostředků. Členské státy si mohou zvolit mezi odděleným uložením finančních prostředků [článek 10 odst. 1 písm. a)] a uložením povinnosti pojistit dotčené finanční prostředky [článek 10 odst. 1 písm. b)].

s poskytnutím jistoty, i když skutečnost rozhodná pro vymáhání splnění závazků vyplývajících z finančního zajištění nastala po zahájení úpadkového řízení vedenému vůči tomuto příjemci. Členským státům přísluší stanovit způsob, jakým má být zaručena možnost vymáhat splnění závazků vyplývajících z dohody o finančním zajištění s poskytnutím jistoty, pokud bylo vůči příjemci zahájeno takové řízení.

B. Ke druhé předběžné otázce

63. Druhou předběžnou otázkou se předkládající soud táže, zda směrnice 2002/47 přiznává poskytovateli právo požadovat, aby příjemce použil za účelem uspokojení zajištěné pohledávky nejdříve finanční zajištění, a zda tomuto příjemci ukládá odpovídající povinnost, pokud jde o uspokojení jeho pohledávky z tohoto zajištění.

1. Stanoviska zúčastněných stran

64. Ūkio bankas zaprvé uvádí, že banka nemá v případě úpadku možnost uspokojit svou pohledávku z finančního zajištění, když zajištění sestává z finančních prostředků nacházejících se na účtu zřízeném poskytovatelem v bance.

65. Zadruhé Ūkio bankas uvádí, že směrnice 2002/47 přiznává příjemci právo zvolit si způsob, jakým uplatní svou pohledávku vůči poskytovateli. Článek 4 odst. 1 a 5, jakož i čl. 2 odst. 1 písm. l) této směrnice se týkají možnosti realizovat finanční zajištění. Článek 4 směrnice 2002/47 v odstavcích 1 a 5 používá slovní spojení „aby byl příjemce zajištění *schopen* realizovat jedním z následujících způsobů [uvedených v tomto odstavci] kterékoli finanční zajištění“ a „aby se dohoda o finančním zajištění *mohla* stát účinnou v souladu se svými podmínkami“¹³. Článek 2 odst. 1 písm. l) směrnice 2002/47 uvádí, že při vzniku události rozhodné pro vymáhání je „příjemce zajištění *oprávněn* realizovat nebo přivlastnit si zajištění, resp. při které nabývá účinnosti ustanovení o závěrečném vypořádání“¹⁴.

66. Ve stejném duchu se litevská vláda zejména domnívá, že členské státy jsou podle čl. 4 odst. 1 směrnice 2002/47 povinny zajistit, aby byl příjemce zajištění *schopen* využít způsoby realizace zajištění stanovené v tomto ustanovení.

67. Naproti tomu společnost Aviabaltika na jednání uvedla, že výrazy uváděné Ūkio bankas a litevskou vládou znamenají to, že příjemce se může rozhodnout, pokud si to přeje, vymáhat nebo nevymáhat své pohledávky vůči poskytovateli.

68. Společnost Aviabaltika se dále domnívá, že čl. 4 odst. 1 a 5 směrnice 2002/47 výslovně neupravuje otázku týkající se povinnosti příjemce uspokojit svou pohledávku nejdříve z poskytnutého zajištění. Existence a rozsah takové povinnosti by totiž měly být stanoveny na základě dohody uzavřené mezi smluvními stranami s přihlédnutím k ustanovením vnitrostátního práva použitelným na tuto dohodu a k cílům směrnice 2002/47. Na základě tohoto předpokladu má společnost Aviabaltika za to, že domněnka, podle níž je třeba nejprve realizovat zajištění, představuje implicitní ustanovení smlouvy.

69. V témže duchu se Komise domnívá, že čl. 4 odst. 1 a 5 směrnice 2002/47 musí být vykládán v tom smyslu, že přiznává poskytovateli právo požadovat, aby příjemce uspokojil svou pohledávku nejdříve prostřednictvím zajištění stanoveného dohodou, nestanoví-li tato dohoda jinak.

¹³ – Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

¹⁴ – Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

2. Ke způsobům realizace finančního zajištění

70. Je zjevné, že z jazykového hlediska čl. 2 odst. 1 písm. l) a čl. 4 odst. 1 a 5 směrnice 2002/47 implikují spíše možnost než povinnost realizovat finanční zajištění.

71. Je však třeba zohlednit skutečnost, že příjemce má právo realizovat finanční zajištění, když nastane „událost rozhodná pro [jeho] vymáhání“ ve smyslu čl. 2 odst. 1 písm. l) této směrnice. Nejde zde tedy o jistou událost, nýbrž o hypotézu. Proto může okolnost, že skutečnost rozhodná pro vymáhání je nejistá, vysvětlit důvod, proč se čl. 4 odst. 5 směrnice 2002/47 týká možnosti, že dohoda o finančním zajištění se může stát účinnou „bez ohledu“ na zahájení úpadkového řízení.

72. Co se týče použití slovních spojení „byl příjemce zajištění *schopen* realizovat [finanční zajištění]“ v čl. 4 odst. 1 směrnice 2002/47 a „je příjemce zajištění oprávněn realizovat [...] finanční zajištění“ v čl. 2 odst. 1 písm. l) této směrnice, uvádím, že tato ustanovení upravují několik způsobů realizace finančního zajištění. Tím by mohlo být možné vysvětlit, proč nejde o povinnost využít jeden z těchto způsobů, nýbrž o možnost.

73. Ukazuje se, že výklad slovních spojení obsažených v předmětných ustanoveních a týkajících se možnosti realizovat finanční zajištění – a to zejména v čl. 4 odst. 1 a 5 – neumožňuje jednoznačně odpovědět na druhou předběžnou otázku.

74. Je však třeba poznamenat, že čl. 4 odst. 1 a 5 směrnice 2002/47 odkazuje za účelem určení způsobů realizace finančního zajištění na ustanovení dohody. Kromě toho řada ustanovení směrnice 2002/47, jako například čl. 4 odst. 5 této směrnice rovněž přiznávají určitý význam „podmínkám [ujednáním]“¹⁵ dohody o finančním zajištění nebo jejím „podmínkám“¹⁶. Cílem těchto ustanovení je zajistit, aby bylo splnění závazků vyplývajících z dohody o finančním zajištění vymáháno v souladu s původním ujednáním smluvních stran bez ohledu na jakoukoliv vnější okolnost, včetně zahájení úpadkového řízení.

75. V rámci směrnice 2002/47 mají tudíž ujednání stran dohody o finančním zajištění zvláštní postavení. Lze tedy tvrdit, že cílem této směrnice je především respektovat úmysly stran vyjádřené při uzavření dohody o finančním zajištění. Odpověď na druhou předběžnou otázku tudíž závisí na výkladu dohody o finančním zajištění uzavřené mezi účastníky původního řízení.

76. Na rozdíl od toho, co tvrdí společnost Aviabaltika a Komise, se nedomnívám, že směrnice 2002/47 zavádí domněnku, podle níž je příjemce povinen uspokojit svou pohledávku z finančního zajištění, ledaže dohoda o finančním zajištění stanoví jinak. Tato otázka závisí zejména na řešeních přijatých vnitrostátním zákonodárcem ohledně výkladu dohod uzavíraných mezi soukromými osobami.

77. Je tedy třeba konstatovat, že čl. 4 odst. 1 a 5 směrnice 2002/47 musí být vykládán v tom smyslu, že neukládá příjemci zajištění povinnost uspokojit svou pohledávku nejdříve prostřednictvím zajištění poskytnutého na základě dohody o finančním zajištění s poskytnutím jistoty.

3. K důsledkům navrhovaného řešení na vrácení nevyužitého zajištění poskytovateli

78. Do určité míry rozumím tvrzení společnosti Aviabaltika a Komise, podle kterého skutečnost, že příjemce není povinen uspokojit svou pohledávku nejdříve prostřednictvím finančního zajištění, může být překážkou skutečného vrácení tohoto zajištění poskytovateli v případě platební neschopnosti tohoto příjemce, takže v praxi by tento poskytovatel měl zaplatit dvakrát peněžitou částku odpovídající částce finančního zajištění.

¹⁵ – Viz čl. 5 odst. 1 směrnice 2002/47.

¹⁶ – Viz čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 2002/47.

79. S přihlédnutím k prvním dvěma řešením uvedeným v bodě 61 tohoto stanoviska, kterým je zaprvé oddělení finančního zajištění od majetku příjemce, a zadruhé jeho oddělení od majetkové podstaty tohoto příjemce v úpadkovém řízení, by však poskytovatel měl mít právo na vrácení zajištění a na zaplacení jeho náhrady v plné výši bez ohledu na zahájení úpadkového řízení. Ukazuje se, že obě řešení jsou udržitelná, takže skutečnost, že příjemcova pohledávka byla uspokojena, nevyvolává riziko, že by poskytovatel nemohl získat zpět nevyužité zajištění.

80. Takové riziko však existuje v případě třetího řešení uvedeného v bodě 61 tohoto stanoviska, a sice v situaci, kdy finanční zajištění spadá do majetkové podstaty v úpadkovém řízení. V tomto případě by příjemce mohl uspokojit svou pohledávku z ostatního majetku poskytovatele, který by tak byl nucen pokusit se získat zpět nevyužité zajištění v rámci úpadkového řízení podle pořadí věřitelů určeného ustanoveními vnitrostátního práva. V důsledku toho může dojít v určitých případech k tomu, že poskytovatel nebude moci skutečně získat zpět finanční zajištění, a to dokonce i když příjemce uspokojí svou pohledávku z jiného majetku tohoto poskytovatele.

81. Nejsem si však jistý, že je toto řešení v souladu s cíli sledovanými unijním zákonodárcem.

82. Systém zavedený směrnicí 2002/47 – podle bodu 3 odůvodnění této směrnice – obecně přispívá k integraci a nákladové účinnosti finančního trhu, jakož i ke stabilitě finančního systému v Unii.

83. Pokud jde o vztah mezi režimem dohody o finančním zajištění zavedeným směrnicí 2002/47 a vnitrostátními pravidly v oblasti platební neschopnosti, bod 5 odůvodnění této směrnice uvádí, že jejím cílem je zvýšit právní jistotu v oblasti dohod o finančním zajištění.

84. Kromě toho druhá věta bodu 12 odůvodnění směrnice 2002/47 nehovoří o „ochraně“ příjemce nebo poskytovatele, nýbrž o „zajištění [...] ochrany“ dohod o finančním zajištění před vnitrostátními předpisy úpadkového práva. Dále je třeba poznamenat, že bod 11 odůvodnění směrnice 2002/47 – i když se týká oblasti její působnosti – také uvádí, že cílem této směrnice je ochrana dohod o finančním zajištění, které splňují formální náležitosti upravené uvedenou směrnicí. V tomto duchu Soudní dvůr v bodě 50 rozsudku *Private Equity Insurance Group*¹⁷ uvedl, že režim zavedený směrnicí 2002/47 přiznává finančnímu zajištění jako takovému výhodné postavení.

85. Výše uvedené úvahy umožňují dospět k závěru, že cílem směrnice 2002/47 není pouze zajistit možnost realizovat finanční zajištění v případě platební neschopnosti některé ze stran dohody, nýbrž zavést zvláštní režim pro dohodu o finančním zajištění jako nástroj, který se vyznačuje svou právní jistotou a přispívá ke stabilitě finančního systému v Unii, jak to uvádějí body 3 a 17 odůvodnění této směrnice.

86. Tento cíl podle mého názoru není slučitelný s řešením vyplývajícím z vnitrostátní právní úpravy, podle níž je poskytovatel zajištění za takových podmínek, jako jsou podmínky, jež jsou dány ve věci v původním řízení, povinen zaplatit příjemci podruhé peněžitou částku odpovídající částce finančního zajištění.

87. To platí tím spíše, že v určitých případech by takové řešení mohlo způsobit platební neschopnost tohoto poskytovatele. Z bodu 17 odůvodnění směrnice 2002/47 přitom vyplývá, že cílem režimu finančního zajištění zavedeného touto směrnicí je omezit účinky dominového efektu v případě nesplnění závazků vyplývajících z dohody o finanční zajištění jednou ze stran této dohody.

¹⁷ – Viz rozsudek ze dne 10. listopadu 2016, *Private Equity Insurance Group*, (C-156/15, EU:C:2016:851).

88. Možnost uspokojit pohledávku z jiného majetku poskytovatele by tudíž neměla tomuto poskytovateli bránit v tom, aby skutečně získal zpět finanční zajištění, bez ohledu na zahájení úpadkového řízení vůči příjemci. V opačném případě by byl příjemce systematicky podněcován k tomu, aby uspokojil svou pohledávku z ostatního majetku poskytovatele tak, aby ve skutečnosti získal dvojnásobek částky finančního zajištění.

89. Ve světle argumentů uvedených výše navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na druhou předběžnou otázku tak, že čl. 4 odst. 1 a 5 směrnice 2002/47 musí být vykládán v tom smyslu, že neukládá příjemci zajištění povinnost uspokojit svou pohledávku nejdříve prostřednictvím zajištění poskytnutého na základě dohody o finančním zajištění s poskytnutím jistoty. Taková povinnost však může vyplývat z ustanovení dohody o finančním zajištění vykládaných ve světle právních ustanovení, která jsou použitelná na tuto dohodu. V každém případě možnost uspokojit pohledávku z ostatního majetku poskytovatele po vzniku události rozhodné pro vymáhání splnění závazků vyplývajících z dohody o finančním zajištění nemůže bránit tomuto poskytovateli skutečně získat zpět toto nevyužité zajištění v případě zahájení úpadkového řízení vůči příjemci.

C. Ke třetí předběžné otázce

1. K přípustnosti

90. Třetí předběžnou otázkou, položenou pouze v případě záporné odpovědi Soudního dvora na druhou předběžnou otázku, předkládající soud žádá Soudní dvůr o upřesnění, zda by měl mít poskytovatel přednost před ostatními věřiteli platebně neschopného příjemce, aby mohl získat zpět finanční zajištění tehdy, kdy příjemce uspokojil svou pohledávku z ostatního majetku tohoto poskytovatele.

91. Je třeba podotknout, že třetí předběžná otázka podle mého názoru nemá žádný vztah k předmětu sporu v původním řízení, takže její přípustnost lze zpochybňovat.

92. Tato otázka se týká průběhu úpadkového řízení zahájeného vůči Ūkio bankas. V tomto ohledu připomínám, že v souladu s žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce soud, který zahájil úpadkové řízení vůči Ūkio bankas uznal pohledávku společnosti Aviabaltika vůči Ūkio bankas jako součást pasiv posledně uvedené společnosti¹⁸.

93. Spor ve věci v původním řízení však probíhá mezi společnostmi Ūkio bankas a společností Aviabaltika ve věci plnění dohod z let 2011 a 2012. Kromě toho z žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce nevyplývá, že by společnost Aviabaltika podala proti Ūkio bankas vzájemnou žalobu. Ve sporu ve věci v původním řízení se tedy od předkládacího soudu nevyžaduje, aby rozhodoval o otázkách týkajících se vymáhání pohledávky společnosti Aviabaltika vůči Ūkio bankas v rámci úpadkového řízení.

94. Nedomnívám se proto, že by odpověď na třetí předběžnou otázku byla užitečná pro vyřešení sporu v původním řízení.

95. Kromě toho uvádím, že předkládající soud neodkazuje na žádné pravidlo litevského práva, které by mohlo mít vliv na pořadí věřitelů příjemce a které by mohlo upřednostnit poskytovatele zajištění. Domnívám se tudíž, že litevský zákonodárce se při provádění směrnice 2002/47 nerozhodl poskytnout ochranu práv poskytovatele na základě ustanovení vnitrostátního práva v oblasti platební neschopnosti, která určují pořadí, podle kterého musí být uspokojeni věřitelé platebně neschopného podniku.

¹⁸ – Viz bod 13 tohoto stanoviska.

96. V každém případě by byla třetí předběžná otázka relevantní pouze v případě, že by finanční zajištění spadalo do majetkové podstaty příjemce v úpadkovém řízení. V souladu s mým posouzením první předběžné otázky směrnice 2002/47 takové řešení v zásadě připouští¹⁹. Navíc z žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyplývá, že litevská judikatura předpokládá právě toto řešení.

97. Pokud jde dále o otázku, zda by měl být poskytovatel upřednostněn ve vztahu k ostatním věřitelům platebně neschopného příjemce, aby mohl získat zpět finanční zajištění, jakmile příjemce uspokojil svou pohledávku z ostatního majetku poskytovatele, z mé odpovědi na druhou předběžnou otázku vyplývá, že možnost uspokojit pohledávku z ostatního majetku poskytovatele nemůže tomuto poskytovateli bránit v tom, aby skutečně získal zpět nevyužité zajištění.

98. V rámci třetí předběžné otázky má předkládací soud nicméně pochybnosti o možnosti získat zpět nevyužité zajištění, jestliže je proti příjemci vedeno úpadkové řízení. Tento soud se konkrétně táže, zda může mít směrnice 2002/47 vliv na ustanovení vnitrostátního práva v oblasti platební neschopnosti, která určují pořadí, podle kterého by měli být uspokojeni věřitelé příjemce. Tato problematika nebyla v rámci mého posouzení týkajícího se druhé předběžné otázky vyřešena.

99. Ačkoli připouštím hypotetickou povahu mých úvah týkajících se třetí předběžné otázky, domnívám se, že posouzení této otázky v rozsahu, v němž se týká povinnosti členských států upřednostnit poskytovatele, aby mohl získat zpět nevyužité zajištění, jestliže se zajištění stane součástí majetkové podstaty příjemce v úpadkovém řízení, je užitečná za účelem představení všech právních aspektů věci dotčené v původním řízení.

2. K dopadu směrnice 2002/47 na ustanovení vnitrostátního práva v oblasti platební neschopnosti

100. Ūkio bankas se domnívá, že směrnice 2002/47 nepřiznává v rámci úpadkového řízení poskytovateli při vymáhání finančního zajištění přednostní postavení vůči ostatním věřitelům příjemce a že je třeba uplatnit zásadu rovného zacházení s věřiteli platebně neschopné banky. Společnost Aviabaltika, litevská vláda a Komise jsou toho názoru, že ustanovení směrnice 2002/47 neupravují pořadí, ve kterém mají být uspokojeni věřitelé platebně neschopného podniku.

101. Nejsem však přesvědčen o tom, že okolnost, že směrnice 2002/47 neobsahuje ustanovení určující pořadí věřitelů, implikuje, že tato směrnice nemůže mít při jejím provádění vliv na ustanovení vnitrostátního práva upravující pořadí, podle kterého mají být uspokojeni věřitelé platebně neschopného podniku.

102. Pokud by se vnitrostátní zákonodárce rozhodl zahrnout finanční zajištění poskytnuté na základě dohody o finančním zajištění s poskytnutím jistoty do majetkové podstaty platebně neschopného příjemce v úpadkovém řízení, tento zákonodárce by měl nést důsledky svého rozhodnutí a promítnout je do ustanovení vnitrostátního práva v oblasti platební neschopnosti, včetně ustanovení určujících pořadí, ve kterém mají být uspokojeni věřitelé platebně neschopného podniku.

103. Zprv, když jsem v bodě 59 mého stanoviska ve věci Private Equity Insurance Group²⁰ odkazoval na tvrzení některých zúčastněných stran, které se domnívaly, že ochrana poskytovaná finančním zajištěním během jeho realizace může ovlivnit pořadí věřitelů určené ustanoveními vnitrostátního práva v oblasti platební neschopnosti, poznamenal jsem, že z hlediska systému zavedeného směrnicí 2002/47 nevystává otázka ohledně postavení věřitele v úpadkovém řízení, jelikož tato směrnice má jednoduše zajistit právo realizovat zajištění ve všech případech vzniku skutečnosti rozhodné pro jeho vymáhání. Mám za to, že s tímto stanoviskem se Soudní dvůr ve svém rozsudku ztotožnil. V rozsudku ve věci

19 – Viz bod 61 tohoto stanoviska.

20 – Viz mé stanovisko ve věci Private Equity Insurance Group (C-156/15, EU:C:2016:586).

Private Equity Insurance Group²¹ Soudní dvůr rozhodl, že „[...] rozdílné zacházení [s věřiteli, vyplývající ze zvláštní povahy finančního zajištění] je [...] založeno na objektivním kritériu, které souvisí s legitimním cílem směrnice 2002/47, jímž je posílit právní jistotu a efektivnost finančního zajištění za účelem zajištění stability finančního systému“.

104. Z druhého z hlediska vlivu na pořadí věřitelů nevidím podstatný rozdíl mezi oddělením finančního zajištění, poskytnutého na základě dohody o finančním zajištění s poskytnutím jistoty od majetkové podstaty příjemce v úpadkovém řízení a změnou pořadí věřitelů. V obou těchto případech by bylo toto zajištění poskytovateli nahrazeno, bez ohledu na požadavky ostatních věřitelů příjemce.

105. Zatřetí je pravda, že směrnice 2002/47 – podle svého čl. 8 odst. 4 – neovlivňuje obecná pravidla vnitrostátní právní úpravy v oblasti platební neschopnosti, pokud jde o neplatnost právních úkonů učiněných zejména v období předcházejícím zahájení likvidačního řízení.

106. Nezdá se mi však, že by toto ustanovení mohlo být v zásadě vykládáno v tom smyslu, že směrnice 2002/47 nemůže mít při svém provádění vliv na ustanovení vnitrostátního práva v oblasti platební neschopnosti.

107. Pokud by směrnice 2002/47 nemohla mít na taková pravidla vliv, její čl. 8 odst. 4 by byl nadbytečný. Přikláním se tedy k tomu, že toto ustanovení představuje výjimku z obecného pravidla, podle kterého jsou členské státy oprávněny změnit ustanovení vnitrostátního práva v oblasti insolvence, aby zajistily cíle sledované touto směrnicí.

108. Proto se domnívám, že pokud by se vnitrostátní zákonodárce rozhodl zahrnout finanční zajištění, poskytnuté na základě dohody o finančním zajištění s poskytnutím jistoty do majetkové podstaty platebně neschopného příjemce v úpadkovém řízení, tento zákonodárce je povinen upřednostnit poskytovatele před ostatními věřiteli, kteří jsou účastníky úpadkového řízení, aby tento poskytovatel skutečně mohl získat zpět zajištění, když příjemce toto zajištění nerealizoval poté, co nastala skutečnost rozhodná pro jeho vymáhání.

109. Ve světle argumentů uvedených výše a za předpokladu, že Soudní dvůr poskytne odpověď na třetí předběžnou otázku, navrhuji, aby odpověděl tak, že pokud se vnitrostátní zákonodárce rozhodl zahrnout finanční zajištění, poskytnuté na základě dohody o finančním zajištění s poskytnutím jistoty do majetkové podstaty platebně neschopného příjemce, směrnice 2002/47 vyžaduje, aby měl poskytovatel přednostní postavení vůči ostatním věřitelům platebně neschopného příjemce, aby tento poskytovatel mohl získat zpět nevyužitě zajištění, když příjemce uspokojil svou pohledávku z ostatního majetku patřícího tomuto poskytovateli.

VI. Závěry

110. S ohledem na výše uvedené úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na předběžné otázky položené Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Nejvyšší soud Litvy) takto:

„1) Článek 4 odst. 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/47/ES ze dne 6. června 2002 o dohodách o finančním zajištění musí být vykládán v tom smyslu, že ukládá členským státům povinnost přijmout právní úpravu, která příjemci zajištění umožňuje uspokojit svou pohledávku z finančního zajištění poskytnutého na základě dohody o finančním zajištění s poskytnutím jistoty, i když skutečnost rozhodná pro vymáhání splnění závazků vyplývajících z finančního zajištění nastala po zahájení úpadkového řízení vedeném vůči tomuto příjemci. Členským státům přísluší stanovit způsob, jakým má být zaručena možnost vymáhat splnění závazků vyplývajících z dohody o finančním zajištění s poskytnutím jistoty, pokud bylo vůči příjemci zahájeno takové řízení.“

21 – Viz rozsudek ze dne 10. listopadu 2016, Private Equity Insurance Group (C-156/15, EU:C:2016:851, bod 51).

- 2) Článek 4 odst. 1 a 5 směrnice 2002/47 musí být vykládán v tom smyslu, že neukládá příjemci zajištění povinnost uspokojit svou pohledávku nejdříve prostřednictvím zajištění poskytnutého na základě dohody o finančním zajištění s poskytnutím jistoty. Taková povinnost však může vyplývat z ustanovení dohody o finančním zajištění vykládaných ve světle právních ustanovení, která jsou použitelná na tuto dohodu. V každém případě možnost uspokojit pohledávku z ostatního majetku poskytovatele zajištění po vzniku události rozhodné pro vymáhání finančního zajištění nemůže bránit tomuto poskytovateli v tom, aby skutečně získal zpět toto nevyužité zajištění v případě zahájení úpadkového řízení vůči příjemci.“